

6. Вимірювання якості життя в Україні. Аналітична доповідь / Е. М. Лібанова, О. М. Гладун, Л. С. Лісогор та ін. - К., 2013. - 50 с.

7. Бікулова Д. У. Методичні підходи до оцінювання якості життя людини: зарубіжний та вітчизняний досвід / Д. У. Бікулова // Бізнес-інформ. - 2014. - № 3. - С. 225-230.

8. Айвазян С. А. Анализ качества и образа жизни населения / С. А. Айвазян ; Центральный экономико-математический ин-т РАН. - М. : Наука, 2012. - 432 с.

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ РЕНТАБЕЛЬНІСТЮ І ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Ющенко Надія Леонідівна,

кандидат економічних наук,

доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту,

Чернігівський національний технологічний університет

Важливим завданням сучасного менеджменту є пошук ефективних методів управління, що сприяли б сталому підвищенню прибутковості суб'єктів господарювання, забезпеченню їх життєдіяльності та конкурентоспроможності в умовах динамічних змін, що відбуваються в сучасному світі.

За даними Державної служби статистики [1], більше 30% підприємств в Україні одержували збиток упродовж 2010-2014 рр., у 2015 р. і 2016 р. таких було 27% (табл. 1, рис. 1). Зазначимо, що дані, починаючи з 2014 р.. подано без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції

Таблиця 1

Динаміка частки збиткових підприємств в Україні

(% до загальної кількості підприємств)

Період часу	З урахуванням фінансових результатів до оподаткування підприємства, що одержали		З урахуванням чистого прибутку (збитку) підприємства, що одержали	
	прибуток	збиток	прибуток	збиток
I півріччя 2017 р.	68,8	31,2	68,1	31,9
2016 р., усього, у т. ч.	73,4	26,6	73,0	27,0
- великі підприємства	65,8	34,2	-	-
- середні підприємства	76,1	23,9	-	-
- малі підприємства, у т.ч.	73,3	26,7	-	-
- мікропідприємства	72,3	27,7	-	-
2015 р., усього, у т. ч.	73,7	26,3	73,3	26,7
- великі підприємства	55,7	44,3	-	-
- середні підприємства	71,1	28,9	-	-
- малі підприємства, у т.ч.	73,9	26,1	-	-
- мікропідприємства	73,6	26,4	-	-
2014 р., усього, у т. ч.	66,3	33,7	65,5	34,5
- великі підприємства	51,8	48,2	-	-

Період часу	З урахуванням фінансових результатів до оподаткування підприємства, що одержали		З урахуванням чистого прибутку (збитку) підприємства, що одержали	
	прибуток	збиток	прибуток	збиток
- середні підприємства	62,6	37,4	-	-
- малі підприємства, у т.ч.	66,5	33,5	-	-
- мікропідприємства	66,9	33,1	-	-
2013 р.	65,9	34,1	65,0	35,0
2012 р.	64,5	35,5	63,0	37,0
2011 р.	65,1	34,9	63,5	36,5
2010 р.	59,0	41,0	57,3	42,7

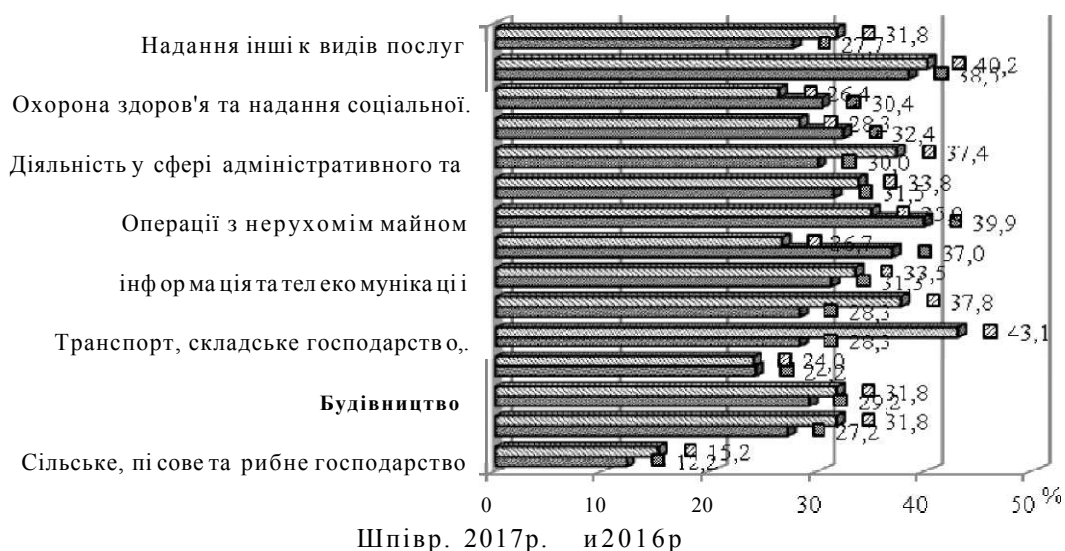

Рис. 1. Динаміка частки підприємств, які одержали збиток, в Україні за видами економічної діяльності

Найбільша частка таких - серед великих підприємств з середньою чисельністю працівників не менше 250 осіб і річним доходом не менше 50 млн євро. Найвищий рівень рентабельності операційної діяльності мали підприємства сільського, лісового та рибного господарства, найбільш збитковими були ті, що здійснювали операції з нерухомим майном та працювали за видом економічної діяльності «Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок» (табл. 2, без урахування результатів діяльності банків та бюджетних установ).

Проблемам методики, теоретичного і практичного обґрунтування основних складових оцінювання фінансового стану - аналізу структури та динаміки показників активу і пасиву балансу, визначення ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, а також процедурним аспектам дослідження руху грошових коштів та ймовірності банкрутства підприємства присвячені навчальна література [2; 3] та численні дослідження. Так, А. Турило й А. Агапова систематизували підходи до змісту категорії «фінансовий стан підприємства» [4]. Напрацювання щодо якісного покращення і кількісної оптимізації системи фінансових коефіцієнтів для аналізу фінансового стану підприємств містяться у роботах Л. Ващенко [5], Д. Кабаченко

[6], І. Райковської [7] та ін. Над поєднанням екстраполяційних і експертних методів при інтегральній оцінці фінансового стану українських підприємств працював О. Павленко [8]. Питанням інтерпретації оцінок параметрів фінансового стану з урахуванням складнопредбачуваних змін ринкової економіки, флуктуацій на ринках капіталів та інвестицій, займалися О. Кузьмін і О. Мельник [9]. Таким актуальним у країнах Євросоюзу методам діагностики фінансово-економічного стану компаній, як стратегічний Due Diligence, метод економічних нормалей, а також діагностичному бенчмаркінгу, нечітко-множинному методу та ін., їх змісту, етапам реалізації та можливості застосування у практиці українських суб'єктів господарської діяльності приділена увага у наукових працях Н. Сілічевої [10], Л. Булгакової [11], F. Sercovich [12], О. Недосекіна [13, с. 58-104] та багатьох інших вітчизняних і зарубіжних науковців.

Таблиця 2

**Динаміка рентабельності операційної діяльності в Україні
видами економічної діяльності**

Вид економічної діяльності ⁶	Рівень рентабельності (збитковості), %							
	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	I півр. ⁷ 2017 р.
А Сільське, лісове та рибне господарство	22,9	23,2	21,7	11,3	20,6	41,7	32,4	4,6
Б+Є+Б+Б Промисловість	3,5	4,7	3,4	3,0	1,6	0,9	4,2	8,9
Б Будівництво	-1,5	0,2	-0,1	0,0	5,8	-7,6	-0,4	3,7
О Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	9,8	15,0	12,2	10,2	-12,8	-0,9	15,8	29,6
Н Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	5,6	6,1	5,4	3,5	-1,7	1,1	5,1	6,8
І Тимчасове розміщення й організація харчування	-1,8	-0,1	-1,1	-2,8	-25,8	-17,3	-0,8	13,5
І Інформація та телекомунікації	7,4	7,6	10,5	11,8	-1,6	0,5	8,5	18,3
К Фінансова та страхова діяльність	3,5	6,2	6,1	5,9	-15,2	-8,9	-4,8	2,8
Б Операції з нерухомим майном	0,3	-3,6	2,8	3,1	-46,9	-33,4	-8,1	34,6
М Професійна, наукова та технічна діяльність	-6,6	0,5	0,3	-1,3	-29,1	-1,1	17,6	17,2
Н Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	-3,3	-2,7	-2,9	-2,5	-13,6	-11,9	-3,9	2,5
Р Освіта	4,9	7,4	8,2	8,4	5,5	5,7	5,6	13,3
Q Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	4,0	2,6	2,7	3,1	-3,7	-0,6	4,5	3,9
Я Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	-26,9	-24,4	-17,6	-8,0	-11,8	-25,3	-16,5	-24
8 Надання інших видів послуг	4,3	3,1	2,6	-0,9	-1,0	7,3	5,1	-1,4
Усього	4,0	5,9	5,0	3,9	-4,1	1,0	7,4	10,7

Попри наявність достатньої кількості досліджень з питань фінансового аналізу, ця предметна сфера потребує подальшого розвитку з метою забезпечення

⁶ Відповідно до Класифікації видів економічної діяльності ДК 009:2010, затвердженої Наказом Держспоживстандарту України від 11.10.2010 р. № 457, яка гармонізована з Класифікацією видів економічної діяльності Європейського Союзу (NACE Rev. 2-2006).

⁷ За видом економічної діяльності «Сільське, лісове та рибне господарство» інформацію наведено без урахування рослинництва, тваринництва та змішаного сільського господарства, які відстежуються тільки в річній звітності.

вітчизняних підприємств для підвищення їх платоспроможності та вартості найбільш адекватними сучасним умовам вираженого дестабілізуючого характеру впливу на їх економічний стан постійних змін у зовнішньому середовищі функціонування суб'єктів господарювання практичними рекомендаціями щодо методик і збалансованих систем показників.

Упродовж 2015 року Державною службою статистики України, Національним банком, Нацкомфінпослуг та НКЦПФР (за згодою) з метою розвитку фінансової статистики було удосконалено розрахунки окремих показників індикаторів фінансової стійкості за оновленою методикою відповідно до рекомендацій Міжнародного валютного фонду та забезпечено їх поширення на веб-сайті МВФ і сторінці Офіційного інтернет-представництва Національного банку України «Статистика. Індикатори фінансової стійкості» [14].

У роботах [15; 16] систематизовані та проаналізовані підходи до моделювання фінансового стану підприємств та виокремлені адекватні сучасним умовам, практичні напрями аналізу фінансового стану вітчизняних підприємств, здатні задовольнити аналітичні потреби менеджерських структур при ухваленні управлінських рішень. Порівняльний аналіз концептуальних і методологічних підходів до аналізу фінансового стану дозволяє як один із найбільш адекватних і ефективних інструментів у сучасних умовах розвитку економіки та можливостей інформаційного забезпечення використовувати адаптивні економіко-математичні моделі, в основі яких лежать методи дискримінантного аналізу, нечіткої логіки та нейронних мереж [17]. Застосування результатів моделювання сприяє стійкому і стабільному функціонуванню підприємств, спроможності самостійно захищатися від різних зовнішніх і внутрішніх негативних впливів і реалізовувати власні економічні інтереси, забезпеченню економічної незалежності підприємства, використанню конкурентних переваг з метою забезпечення рівноправності участі в ринкових взаємовідносинах та постійній модернізації виробництва, ефективній інвестиційній та інноваційній політиці, розвитку кадрового потенціалу підприємства.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз : теорія та практика : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. Я. Базилінська. - К. : Центр учбової літератури, 2009. - 328 с.
3. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : [навч. посіб.] / Г. В. Савицька. - К. : Знання, 2007. - 654 с.
4. Турило А. М. Теоретико-методологічні засади визначення сутності і оцінки категорії «економічний стан підприємства» / А. М. Турило, А. В. Агапова // Актуальні проблеми економіки. - 2010. - № 2 (104). - С. 156-159.
5. Ващенко Л. О. Оцінка методичного забезпечення аналізу фінансового стану підприємств / Л. О. Ващенко // Інноваційна економіка. - 2009. - № 1. - С. 97-100.

6. Кабаченко Д. В. Використання системного підходу при формуванні комплексної оцінки фінансового стану підприємства / Д. В. Кабаченко // Держава та регіони. - 2010. - № 3. - С. 58-62.
7. Райковська І. Т. Проблеми застосування методик аналізу фінансового стану в діяльності промислових підприємств / І. Т. Райковська // Вісник ЖДТУ. Економічні науки. - 2009. - № 3 (49). - С. 154-158.
8. Павленко О. І. Вдосконалення механізму оцінки фінансового стану підприємства / О. І. Павленко // Бізнес-навігатор. - 2010. - № 2 (19). - С. 72-78.
9. Кузьмін О. Є. Нормативно-критеріальне забезпечення діагностики фінансового стану підприємства / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник // Фінанси України. - 2010. - № 8. - С. 105-114.
10. Сілічева Н. Є. Сутність Due Diligence і можливі перспективи розвитку в Україні / Н. Є. Сілічева // Економічний простір. - 2011. - № 45. - С. 288-291.
11. Булгакова Л. Н. Операционный леверидж. Золотое правило экономики. Теория и практика [Електронний ресурс] / Л. Н. Булгакова. - Режим доступу : [http://www. finman.ru/articles](http://www.finman.ru/articles)
12. Sercovich F. Policy benchmarking in the developing countries and the economies in transition : principles and practice : [report] / F. Sercovich. - UNIDO, January, 2003. - P. 372-391.
13. Недосекин А. О. Методологические основы моделирования финансовой деятельности с использованием нечетко-множественных описаний : дис. ... докт. экон. наук : 08.00.13 / А. О. Недосекин. - СПб., 2003. - 280 с.
14. Статистика індикаторів фінансової стійкості [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=58001
15. Ющенко Н. Л. Порівняльна характеристика методологічних підходів до проведення аналізу фінансового стану підприємства / Н. Л. Ющенко // Проблеми і перспективи економіки та управління. - 2016. - № 2 (6). - С. 346-356.
16. Іванова Л. Б. Аналітичний інструментарій діагностики боржника в умовах фінансового оздоровлення / Л. Б. Іванова, Н. Л. Ющенко, Л. П. Іванов // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси» : зб. наук. праць. - 2016. - Вип. 13 (49), Ч. 1. - С. 83-94.
17. Матвійчук А. В. Моделювання фінансової стійкості підприємств із застосуванням теорій нечіткої логіки, нейронних мереж і дискримінантного аналізу / А. В. Матвійчук // Вісник НАН України. - 2010. - № 9. - С. 24-46.